

При вимірюванні багат шарових покриттів окремо підраховують кількість капель, що потрачені на розчинення кожного шару.

Відносна похибка даного методу $\pm 15\%$.

Таким чином, ми розглянули ряд методів для визначення товщини металічних і неметалічних неорганічних покриттів та їх особливості. Вибір методу залишається за вибором виробника на основі вимог конструктивної, технологічної документації і існуючих нормативних документів (ДСТУ, ТУ, ГОСТ і т. д.).

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабаджанов Л. С. Метрологическое обеспечение измерений толщины покрытий. Теория и практика / Л. С. Бабаджанов, М. Л. Бабаджанов. – М., 2004.
2. Шлугер М. А. Гальванические покрытия в машиностроении : Справочник : в 2 т. 1985 / М. А. Шлугер. – М. : Машиностроение, 1985.
3. Магнитные методы контроля : учеб. пособие / Д. М. Шахматов, А. М. Осипов, Е. Ю. Узбеков и др. – Челябинск : ООО «ЦПС Сварка и контроль», 2009 – 149 с.

УДК 659.126

ТЕКСТИЛЬНЕ ТОВАРОЗНАВСТВО: ПОШУК СПОСОБІВ УДОСКОНАЛЕННЯ

І. С. Галик, кандидат технічних наук;

Б. Д. Семак, доктор економічних наук

Постійне насичення вітчизняного ринку різноманітними за способами виробництва, будовою та оздобленням текстильними матеріалами та виробами вітчизняного й зарубіжного виробництва, зростання вимог до рівня їх якості, екологічної безпечності та конкурентоспроможності вимагають сучасної товарознавчої трактовки та певної переорієнтації пріоритетів у формуванні структури їх асортименту та рівня якості. Особливої актуальності ці питання набувають після вступу України до СОТ, коли вітчизняний ринок текстилю став відкритим для багатьох видів зарубіжних текстильних матеріалів і виробів різного цільового призначення та волокнистого складу.

При цьому доцільно, на нашу думку, окремо окреслити способи вдосконалення текстильного товарознавства як навчальної дисципліни і як окремої галузі науки.

Враховуючи нинішню ситуацію на вітчизняному та зарубіжному ринках текстилю, як і ринку взуття чи інших товарів легкої промисловості, в сучасному текстильному товарознавстві першочергово необхідно вирішити ті

блоки питань, що стосуються удосконалення викладення курсу текстильного товарознавства, а саме:

- всебічного вивчення специфіки групового, видового та внутрішньовидового асортименту текстильних матеріалів і виробів зарубіжного виробництва, виявлення переваг і недоліків імпортованих товарів тканого, нетканого, трикотажного, килимового та текстильно-галантерейного способів виробництва порівняно з аналогічними матеріалами і виробами вітчизняного виробництва;

- вивчення та оцінювання можливостей і економічної доцільності експорту вітчизняних текстильних матеріалів і виробів на зарубіжні ринки;

- більш детального розгляду і сучасної товарознавчої трактовки вимагають питання вивчення структури асортименту, властивостей, рівня якості та екологічної безпечності екологічно безпечних груп текстильних матеріалів і виробів одягового та інтер'єрного призначення;

- вивчення специфіки товарної інформації,

яка міститься на різних за призначенням, способами виробництва та волокнистим складом текстильних матеріалів і виробів зарубіжного виробництва і її гармонізації з вітчизняними товарами;

- більш повного висвітлення у вітчизняних навчальних виданнях з текстильного товарознавства питань, що стосуються особливостей стандартизації, сертифікації і еко-маркування текстильних матеріалів і виробів вітчизняного та зарубіжного виробництва.

Узагальнюючи літературні дані та результати власних досліджень у галузі текстильного товарознавства за останні роки, вважаємо за доцільне [1–7]:

1. В підручниках і навчальних посібниках з текстильного товарознавства доповнити такі блоки питань:

- асортимент, властивості та сфери застосування нових видів сировини (волокон, ниток, барвників, апретів та ін.);

- використання в сучасному текстильному виробництві нових технологій для виробництва перспективних видів сировини та готової продукції (нанотехнології, біотехнології, ресурсо- і енергозберігаючі технології основного та кінцевого оброблення текстильних матеріалів і виробів тощо);

- дати класифікацію асортименту, властивостей і конкретизувати сфери використання інтер'єрних текстильних матеріалів різних способів виробництва, будови та оздоблення;

- дати загальну характеристику асортименту, властивостей, технологій виробництва основних видів текстильних матеріалів технічного (геотекстильні, агротекстильні, фільтрувальні та ін.) та спеціального (медичного, санітарно-профілактичного та ін.) призначення;

- конкретизувати і більш детально описати асортимент, властивості та рівень якості й екологічної безпечності текстильних матеріалів і виробів з використанням коротковолокнистого льону, катоніну, мовольону та інших видів луб'яних волокон;

- обґрунтувати можливість і доцільність взаємозаміни аналогічних за призначенням і волокнистим складом одягових і інтер'єрних матеріалів, отриманих за допомогою різних технологій (тканою, нетканою, трикотажною);

- більш повно розкрити роль і значимість заключних і спеціальних способів оброблення текстильних матеріалів у формуванні рівня їх якості, екологічної безпечності та конкурентоспроможності.

2. Практично відсутня в навчальних виданнях з текстильного товарознавства інформація про асортимент, властивості, сфери використання екологічно безпечних видів текстильних матеріалів і виробів одягового та інтер'єрного призначення (екотекстиль), хоча останнім часом ці питання широко дискутуються в періодичних і монографічних виданнях (особливо зарубіжних). Зарубіжна практика свідчить, що саме рівень екологічної безпечності будь-якого товару, включаючи й екотекстиль, став основним критерієм оцінювання їх конкурентоспроможності на ринку. При цьому бажаний рівень екологічної безпечності, скажімо екотекстилю, досягається без погіршення його інших важливих для споживачів властивостей – зносостійкості, гігієнічності, естетичного оформлення, відповідності моді тощо.

На часі створення окремого сегмента вітчизняного ринку екологічно безпечних груп товарів легкої промисловості, включаючи й екотекстиль, і в нашій країні. Причому такий ринок слід наповнювати не тільки еко-маркованими видами текстильних і взуттєвих матеріалів, одягу і взуття зарубіжного, але й вітчизняного виробництва. Для цього в нашій країні, на нашу думку, є всі необхідні передумови. Назвемо основні з них [3, 5, 6, 8, 9]:

- наявні сировинні, технологічні, кадрові можливості в окремих підгалузях вітчизняного текстильного виробництва;

- постійне зростання екологічних потреб населення в багатьох видах екотекстилю одягового та інтер'єрного призначення;

- створення необхідної нормативної бази, в якій сформульовані та обґрунтовані основні екологічні вимоги до різних за призначенням, будовою та оздобленням груп екотекстилю, а також еконормативи, екокритерії та методи їх оцінювання;

- над пошуком способів екологізації сировинних ресурсів, технологій виробництва, асортименту та властивостей екотекстилю вітчизняного виробництва активно працюють в

останні роки галузеві науково-дослідні установи та вузи легкої промисловості та сфери торгівлі.

Таким чином, враховуючи реальні можливості вітчизняного текстильного виробництва та велику ємність вітчизняного ринку в багатьох видах екотекстилю, а також наявний зарубіжний досвід виробництва та реалізації цих товарів, потреба в описанні їх асортименту та властивостей у відповідних підручниках і навчальних посібниках є своєчасною і обґрунтованою. Тим більше, що товарна інформація про переваги властивостей екотекстилю повинна бути доведена не тільки до фахівців сфери текстильного виробництва та торгівлі, але й до потенційних споживачів цих товарів.

Також слід підкреслити, що суттєві структурні зміни в асортименті та властивостях текстильних матеріалів і виробів, які пройшли на ринку текстилю в останні роки, вимагають подальшого вдосконалення не тільки теоретичних і спеціальних курсів текстильного товарознавства, але й відповідної переорієнтації напрямів товарознавчих і матеріалознавчих досліджень піднятих питань. Тим більше, що для підвищення ефективності наукових досліджень, які проводяться товарознавчими кафедрами економічних вузів і відповідними науковими установами сфери торгівлі, є нагальна потреба координації цих робіт з вузами легкої і текстильної промисловості, Держспоживстандарту та їх науково-дослідними установами. В даній статті ми обмежимося тільки переліком і постановкою основних видів науково-дослідних робіт, над якими доцільно в першу чергу, на нашу думку, зосередити зусилля науковців товарознавчого профілю, узагальнюючи при цьому також результати багаторічних досліджень авторів над піднятими проблемами.

Серед усього переліку товарознавчих науково-дослідних робіт, регламентованих паспортом спеціальності 05.19.08 – товарознавство промислових товарів, що безпосередньо стосуються текстильного товарознавства, першочерговими, на нашу думку, слід вважати [1–3, 10–11]:

- вивчення і узагальнення особливостей товарної інформації, що стосується класифі-

кації і характеристики асортименту та властивостей, системи стандартизації, а також оцінювання і контролю рівня якості та екологічної безпечності текстильних матеріалів і виробів зарубіжного виробництва (на прикладі провідних зарубіжних країн, які постійно поставляють текстильні товари на ринок України);

- вивчення та узагальнення зарубіжного досвіду формування асортименту, властивостей і рівня екологічної безпечності текстильних матеріалів і виробів одягового та інтер'єрного призначення;

- розробка способів оптимізації асортименту та властивостей текстильних матеріалів і виробів різних способів виробництва, волокнистого складу та призначення за рахунок використання нових видів сировини, застосування більш ефективних ресурсо- і енергозберігаючих технологій в різних підгалузях текстильного виробництва;

- пошук способів продовження термінів фізичної і соціальної довговічності текстильних матеріалів і виробів одягового, інтер'єрного, технічного і спеціального призначення за рахунок обґрунтованого підбору їх сировини, окремих параметрів будови та використання новітніх технологій їх основного, заключного та спеціального оброблення;

- подальше вдосконалення системи проектування асортименту та властивостей одягових і інтер'єрних текстильних матеріалів з метою суттєвого підвищення довговічності досягнених на них у процесі їх оброблення ефектів: стійкості забарвлення, водоопірності, брудовідштовхування, біостійкості, вогнетривкості, формостійкості та інших, що дозволить більш повно і раціонально використати потенційні ресурси їх волокнистої основи;

- продовження досліджень асортименту, властивостей, рівня якості та екологічної безпечності текстильних матеріалів і виробів, отриманих з використанням нових і нетрадиційних видів текстильної сировини – коротковолокнистого (олійного) льону, конопель, рослинних барвників, безформальдегідних обробних препаратів і ін.;

- розроблення та обґрунтування номенклатури показників екологічної безпечності для екотекстилю різного цільового призначен-

ня, способів виробництва, волокнистого складу та способів оброблення, а також еконормативів, екокритеріїв і методів їх визначення;

- розроблення і обґрунтування методологічних основ формування та функціонування вітчизняного сегмента ринку екотекстилю одягового та інтер'єрного призначення;

- удосконалення існуючих і розроблення нових методів товарознавчого оцінювання широти, повноти й оптимальності структури видового та внутрішньовидового асортименту різних за призначенням і способами виробництва груп екотекстилю;

- формулювання та обґрунтування нормативних вимог до рівня екологічної безпечності сировини, технологій виробництва, асортименту, властивостей текстильних матеріалів одягового та інтер'єрного призначення;

- розкриття ролі та значимості окремих компонентів багатокомпонентних одягових і інтер'єрних текстильних матеріалів у формуванні тривалості життєвого циклу отриманих з них виробів і на цій основі обґрунтувати підбір окремих компонентів (волокон, барвників, апретів та ін.) в багатокомпонентних текстильних матеріалах, які гарантують рівномірне і найбільш повне використання кожним компонентом своїх потенційних ресурсів в умовах експлуатації;

- вивчення впливу заключного та спеціального оброблення текстильних одягових і інтер'єрних матеріалів поліфункціональними обробними препаратами на формування заданих термінів життєвого циклу виробів з названих матеріалів;

- розроблення та стандартизація товарознавчих термінів щодо визначення властивостей, показників, еконормативів, екокритеріїв, екомаркування екотекстилю різних способів виробництва та призначення;

- дослідження закономірностей зношування текстильних матеріалів і виробів різного цільового призначення, способів виробництва, волокнистого складу та оброблення під дією фізико-хімічних, біологічних і інших чинників;

- дослідження чинників, які визначають біостійкість текстильних матеріалів одягового, інтер'єрного, санітарно-гігієнічного та тех-

нічного призначення;

- дослідження сировини, асортименту та властивостей різних за призначенням екологоорієнтованих текстильних матеріалів і виробів, отриманих за новітніми технологіями (нанотехнологіями, біотехнологіями, ресурсо- та енергозберігаючими та ін.);

- суттєве вдосконалення систем екологічної стандартизації, сертифікації, експертизи й аудиту екологічнобезпечних груп текстильних матеріалів і виробів одягового та інтер'єрного призначення з метою обґрунтування та нормування вимог до асортименту й екологічної безпечності цих товарів, еконормативів, екокритеріїв, методів і методик їх оцінювання та контролю, а також вдосконалення самої процедури проведення екологічної експертизи й екологічного аудиту виробництва даної групи матеріалів і виробів;

- удосконалення існуючих і розроблення нових експрес-методів оцінювання та контролю властивостей, рівня якості й екологічної безпечності текстильних матеріалів і виробів різного цільового призначення, способів виробництва та волокнистого складу і використання для цих цілей сучасних комп'ютерних технологій.

Отже, слід підкреслити, що наведена в даній статті інформація про напрями товарознавчих наукових досліджень піднятих питань не претендує на їх повноту й однозначність трактовки. Це тільки бачення авторів, які над цими проблемами працюють уже протягом багатьох років. Автори впевнені, що наведений перелік робіт може бути корисним і для фахівців не тільки текстильного, але й взуттєвого виробництва.

1. Сформульовані й обґрунтовані основні напрями вдосконалення підручників і навчальних посібників з текстильного товарознавства за рахунок доповнення їх товарною інформацією: про асортимент, властивості, рівень якості й екологічної безпечності текстильних матеріалів і виробів зарубіжного виробництва; асортимент і властивості екотекстилю одягового й інтер'єрного призначення; формування асортименту та якості текстильних матеріалів із нових видів сировини, а також з використанням новітніх технологій.

2. На основі аналізу ситуації на сучасному вітчизняному та зарубіжному товарних ринках, узагальнення результатів власних досліджень сформульовані основні напрями наукових товарознавчих досліджень асортименту, властивостей, рівня якості й екологічної безпечності текстильних матеріалів різних способів виробництва, волокнистого складу, оздоблення та призначення.

3. Запропоновані нами доповнення до підручників і навчальних посібників із текстильного товарознавства та матеріалознавства й конкретизовані напрями товарознавчих досліджень асортименту, властивостей, рівня якості й екологічної безпечності текстильних матеріалів і виробів повністю узгоджуються з діючим нині в Україні галузевим стандартом «Освітньо-професійна програма підготовки магістра зі спеціальності 8.030510.02 «Товарознавство і комерційна діяльність» і паспортом спеціальності 05.19.08 – товарознавство промислових товарів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Семак Б. Д. Проблеми формування асортименту, якості та ринку текстильних матеріалів / Б. Д. Семак // Вісник Львівської комерційної академії. – 2001. – Випуск 4. – С. 3–9. – (Серія товарознавча).
2. Галик І. С. Екологічна безпека та біостійкість текстильних матеріалів : монографія / І. С. Галик, О. Б. Концевич, Б. Д. Семак. – Львів : вид-во ЛКА, 2006. – 232 с.
3. Високотехнологічні конкурентоспроможні і еколого-орієнтовані волокнисті матеріали і вироби з них / П. А. Глубіш, В. М. Ірклей, Ю. Я. Клейнер та ін. – К. : Арістей, 2007. – 264 с.
4. Галик І. С. Роль кінцевої обробки текстильних матеріалів в оптимізації їх асортименту та споживних властивостей / І. С. Галик, Б. Д. Семак // Вісник Львівської комерційної академії. – 2002. – Випуск 5. – С. 10–13. – (Серія товарознавча).
5. Товарознавство у формуванні та оцінці екологічної безпеки непродовольчих товарів / Б. Б. Семак, І. С. Галик, Б. Д. Семак та ін. // Вісник Львівської комерційної академії. – 2004. – Випуск 6. – С. 10–18. – (Серія товарознавча).
6. Галик І. С. Способи вдосконалення товарної інформації на ринку текстилю / І. С. Галик, Б. Д. Семак // Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. Серія технічні науки, 2008, № 1 (28). – С. 15–21.
7. Галик І. С. Гармонізація товарної інформації одягу вітчизняного та зарубіжного виробництва / І. С. Галик, Б. Д. Семак // Товари і ринки. – 2009. – № 1. – С. 12–15.
8. Галик І. С. Екологічна безпечність текстильних матеріалів і виробів: проблеми формування та оцінювання / І. С. Галик, Б. Д. Семак // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2009. – № 3 (47). – С. 88–93.
9. Галик І. С. Роль товарознавства у формуванні та стандартизації еколого-гігієнічних вимог до товарів легкої промисловості / І. С. Галик, Б. Д. Семак // Товари і ринки. – 2009. – № 2. – С. 37–42.
10. Семак Б. Б. Наукові засади формування ринку рослинної технічної сировини та його окремих сегментів в Україні: монографія / Б. Б. Семак. – Львів : вид-во ЛКА, 2007. – 512 с.
11. Галик І. С. Вплив оброблення текстильних матеріалів на формування рівня їх біостійкості та екологічної безпечності / І. С. Галик, Б. Д. Семак // Проблеми легкої та текстильної промисловості України. – 2009. – № 1 (15). – С. 16–19.